

Joulul. g. m.

Joulupukki

1904

Kansanopettajain Osakeyhtiö
Valistus, Helsinki.

Joulupukki II, 16 siv. Hinta 25 p.

Toinen painos.

Osakeyhtiö F. Tilgmann, Helsinki 1904.

Joululaulu.

Luminietos kattaa kylmän maan,
Kesän kukka uinuu haudassaan,
Lehdikossa ryskeen pohjatuulen
Kolkon kuulen.

Herrana on Pohjolassa yö,
Pakkanen se nurkissamme lyö,
Yli maan käy kalman henki jäinen,
Viiltäväinen.

Mutta katsos, kuinka riemuksaa!
Odotusta pyhää, juhlijaa,
Ikkunassa töllin, rikkaan talon
Tuike valon.

Taukoo mainen touhu, kynttilät
Kuusen oksilla jo syttyvät,
Vanhus nuortuu, hymyy harmaahapsi
Niinkuin lapsi.

Temppeleihin tuonne valoisaan
Läheltä ja kaukaa kuljetaan,
Juhlavirsi sadat äänet liittää,
Luoja kiittää.

Kautta ihmiskunnan langenneen
Elon toivo virkoo uudelleen,
Kaikuu rauhan, rakkauden sana
Mahtavana. —

Niinkuin itämaalta tietäjät,
Seimen luokse muinen riensivät,
Kristitty nyt uskossa käy vastaan
Ruhtinastaan.

Tule joulu, juhla parahin,
Tule lahjoin, kuusin, kynttelin,
Arkibuolet mielist', asunnoista
Hetkeks poista!

Tule, Jeesus, rauhan ruhtinas,
Sydämemme täytä valollas,
Armos paiste vuodattaos meihin
Eksyneihin!

Parhaat lahjat pöydällemme tuo,
Tosi juhламиeli meihin luo,
Saata ikijoulun viettoon kerran
Luona Herran!

Kaarle Hammar.

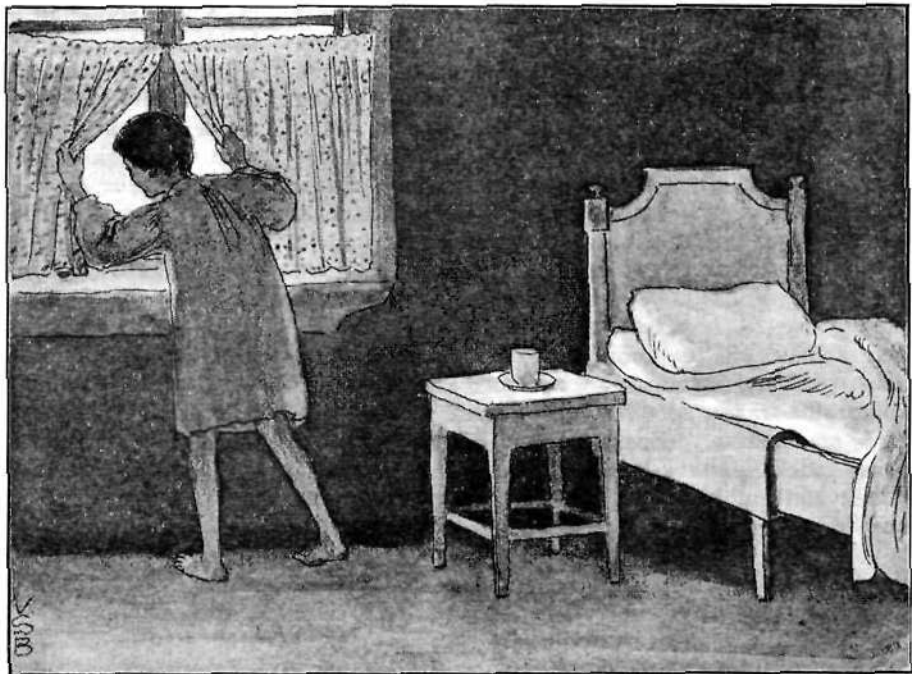
„IHMISILLE HYVÄ TAHTO!“

Kaikkien ennakkolas-
kujen ja almanakan
tiedonantojen mu-
kaan olisi kelkka-
kelin jo joku aika sitten pi-
tänyt olla hyvän. Lapset
olivat allapäin, pahoilla mie-
lin, kun joulukuun läheni, ja
maa yhä vaan pysyi pal-
jaana. Kelkat olivat jo ai-
koja sitten tarkastetut ja
laskuun valmiina, jalasraudat
tiilinkivenpalasella kirk-
kaiksi hangatut.

Niinpä pikku Laurinkin.
Hänen komea, kokonaan
rautajalaksinen kelkkansa
oli äidin toimesta maalattu
valkoseksi, sinijuovaiseksi.
Joka aamu, heti herättyänsä,
tähysteli Lauri, olisiko jo
lunta satanut. Mutta aina
vain oli maa yhtä synkän
näköinen. Kaikeksi var-
muudeksi pyyhkieli hän
kuitenkin kelkkaansa joka päivä eteisessä puulaati-
kon päällä, jossa sitä pidettiin aina lähtöön val-
miina. Sitten meni hän tarkastamaan kelkkamäkeä,
jos siellä jo olisi lunta, — olihan luonnollista ettei
sielläkään ollut, koskei muuallakaan.

Tulipa viimein toki sekin päivä, jolloin maa
loisti puhtaan valkoisena yöllä sataneesta lumesta.
Oikein Laurin ihastuneita silmiä häikäsi, kun hän
aamulla riensi ikkunaan katselemaan. — Nytpä
riemu tuli! Hyvin pian vaatteisiin, iloinen hyvä-
huomen äidille, ja sitten aika kyytiä kelkkamäelle.
Olipa hupaista, kun vihdoinkin pääsi mäkeä liuku-
maan!

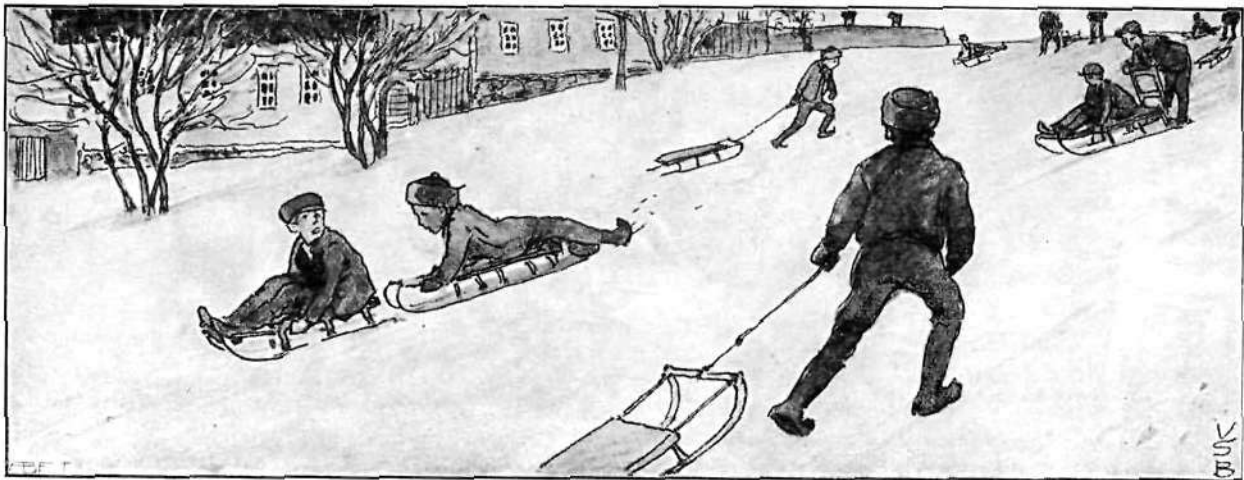
Sinne olivat kokoontuneet kaikki seudun pieno-
kaiset: oli siinä hienopukuisia lapsia, toisia vaat-
teissa karkeammissa, olipa sellaisiakin, joilla paljas

polvi vilkutti lyhyen housunlahkeen ja alasvaluneen
sukan välistä. Mutta mitäpä tuolloisesta pikku-
seikasta, — pääasia oli, että kelkka liukui! Ja
nousu ylös mäkeä pani posket rusottamaan ja sil-
mät säteilemään.

Täällä tapasi Lauri Väinönkin, pyykinpesijä-
lesken pojan. Hän oli joskus tuonut pesuvaatteita
Laurin kotiin. Väinölläkin oli kelkka, vaikka tosin
vain vanha räjä. Hyvä se sentään oli kulkemaan,
sen huomasi Laurikin. Väinö kun leveäjalaksisella
puukelkallaan mennä huristi pitemmälle pehmeässä
lumessa.

Seuraavana aamuna heräsi Lauri tavallista aikai-
semmin. Kiireimmän kautta pukeutui hän, ja sitten
mäelle! Sielläkös oli iloa! Kelkat kiitivät huimaavaa
vauhtia eteenpäin, ilma kun oli kylmempi ja lumi

kovaa. Tuskin malttoi vuoroansa odottaa. Ja sitä melua! Jokainen huusi: pois tieltä! pois tieltä! Eihän siinä aina hätää ollut, mutta se kuului asiaan, nähkääs.

Oli siellä taas Väinökin. Tapatuipa sitten, että hän juuri oli kelkkoineen radan yli menossa, mäkeä ylös kavutessaan, kun Lauri aika kyytiä tuli mäkeä alas, ja — raiskis! — siinä meni Väinön kelkka rikki, toinen jalka poikki ja istuinlauta säpäleiksi. Laurin rautainen kelkka oli töytännyt sitä vastaan. — Väinö ihan tyrmistyi nähdessään rakkaan kelkkansa pillalla; sillä rakas se oli hänelle, äidin jälkeen rakain maailmassa. Ensin hän ei tahtonut uskoa asiaa todeksi, mutta kelkkaa hetken katseltuaan ja vedeltyään puhkesi hän niin haikeaan itkuun, että muillekin lapsille tuli kyöneleet silmiin, ja moni häntä yritti lohduttaakin. Mutta Väinö ei kuullut kenenkään puheita. Katkerasti itkien kokoili hän kelkkansa palaset ja, ne syyliänsä puristettuina, lähti kotiinsa pitkin matkaa nyyhkien. Toiset lapset kuulivat hänen vähä väliä valittelevan: minun kelkkani, minun kelkkani!

Lauri laski vielä muutamia mäkiä. Mutta eipä se tahtonut enää niin hupaiselta tuntua, ja hänen mielestään katselivat häntä toiset lapset ikäänkuin moittien, — vai lieneekö omatunto pannut hänet niin ajattelemaan? Kotonakaan ei Väinön katkera itku tahtonut mennä mielestä. Eikä käynyt isälle ja äidille mäenlaskusta yhtä innokkaasti jutteleminen, kuin hänellä oli tapana. Illalla makuulle mennessään oli hän niin surullisen näköinen, että äiti kysyi: mikäs minun pikku poikaani nyt vaivaa? Mutta Lauri ei voinut hänelle kertoa ajatuksiansa, hänen kun rehellisenä poikana olisi täytyntä tun-

nustaa tarkka totuus, kuinka hän tahallaan oli laskenut Väinön kelkkaan.

Yöllä uneksi Lauri olevansa taas kelkkamäessä. Mutta — ihme ja kumma! — hän olikin nyt Väinö ja Väinö oli hän. Ja sattuipa niin, että hänen kelkkansa meni rikki, se toinen Lauri kun laski siihen, — ei vahingossa, vaan ihan ehdoin tahdoin. Hänen mielestään oli Lauri oikein paha poika. Ja mistä saisi hän uuden kelkan? Eihän hänen äidillään, köyhä kun oli, ollut varaa ostaa toista. Hänestä tuntui koko maailma niin ilottomalta. Ja Lauri, joka hänen kelkkansa oli rikkonut, oli niin sanomattoman onnellinen, hänellä kun oli niin kaunis sinivalkonen kelkka. — Lauri huokasi syvään — —.

— Mikäs Lauri poikaani vaivaa, kun unissaan niin huokailee? kuuli hän äidin hellän äänen kysyvän, ja kun hän raioitti silmiään, näki hän äitinsä hymyhuulin istuvan sängyn laidalla.

— Minun kelkkani! huudahti Lauri tuskallisesti.

— Kyllä se on eteisessä puulaatikon päällä, sanoi äiti.

Nyt muisti Lauri, että hän olikin Lauri, eikä Väinö. Itkien kertoi hän äidilleen unensa ja eilispäivän tapahtuman, kaikki rehellisesti.

— Luetaan ensin aamurukouksesi, sitten puhelemme tästä asiasta, sanoi äiti leppeästi.

Kun he yhdessä olivat rukoilleet Isä meidän rukouksen, kysyi äiti: Jos sinä nyt olisit Väinö, niin voisitko antaa anteeksi tuolle toiselle Laurille?

Lauri mietti hetkisen, huokasi syvään ja sanoi alakuloisena: K-y-l-l-ä; — mutta kelkka!

— Niin, katsos, rakas Laurini, kuinka vaikea sinusta on ajatuskin, että kelkkasi olisi mennyt rikki. Miltähän tuntunee tuosta oikeasta Väinöstä olla ilman kelkkaa?

Taas mietiskeli Lauri hetkisen. Vihdoin nosti hän rivakasti päänsä ja sanoi, silmät ilosta säteillen:

— Äiti, äiti, minä annan hänelle kelkkani! Saanko? Tahi anna minun tyhjentää säästölaatikoni, kenties on siellä niin paljon rahaa, että oste-

taan uusi. — Tähän äiti ilolla suostui ja lupasi lisätä puuttuvan määrän.

Yhdessä he sitten kulkivat kaupasta kauppaan kunnes löysivät samallaisen sinivalkosen kelkan kuin Laurinkin. Kevein askelin riensi Lauri äitinsä kera Väinön kotiin, uutta kelkkaa vetäen. Matka sinne ei ollut lyhyt, mutta hyvän mielen tähden ei väsymys tuntunut.

Kovin näyttivät Väinö ja hänen äitinsä hämmästyneiltä, kun vieraat astuivat heidän matalaan kotiinsa, ja vielä enemmän kummastelivat he kuullessaan, että nämä toivat Väinölle niin kauniin joululahjan. Sillä aikaa, kun äidit puhelivat keskenään, selvittelivät Lauri ja Väinö asiansa, suoraan, kuten miehet ainakin. Epäröiden lähenei Väinö uutta, somaa kelkkaa, jota ei oikein tahtonut uskaltaa uskoa omakseen.

— Onko tämä oikein minun omani? kysyi Väinö.

— Tietysti, toimmehan sen sinulle.

Väinö silitteli kelkkaa, istuutui sille ja veti nuo-

rasta, astui sitten Laurin eteen ja sanoi ujosti: Sinä olet hyvä poika, Lauri.

— Ethän sinä ole enää surullinen, Väinö?

— En, en ollenkaan!

— Annatko anteeksi, että rikoin sinun vanhan kelkkasi?

— Mitä? — — ja Väinö näytti hyvin aprikoivalta, — vahingossahan se rikki meni.

— Niin, mutta katsos, jos minä olisin vähän karrannut saappaan kärellä, niin — — —

Ja hetken perästä näkivät äidit heidän istuvan lattialla täydessä hommassa tutkimassa, eikö vanhasta kelkasta vielä kalua tulisi. Ja päätös oli, että kunnan mies siitä vielä kelpo kelkan tekee.

Väinölle tuli onnellinen joulu. Ja kun Lauri joulukuusen nauhasta luki sanat: „Kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa, maassa rauha ja ihmisille hyvä tahto“, aavisti hän, että me saamme tuntea taivaallista iloa, kun olemme niin menetelleet, että omatuntomme todistaa meidän oikein tehneen. J. A. S.

Lumiukko.

Lumiukko on uljas mies,
Elävi talvella;
Otsa ei hällä koskaan hiess'
Seistessa hangella.

Tuvassa ei hän viihdy, ei,
Kammarissa ei myös;
Pojat kun kerran sen sinne vei,
Kuoli se yhdessä yössä.

Kiltti on se, ei milloinkaan
Korvahan kirkaise,
Nuttuansa ei juostessaan
Seipäaseen revä se.

Vaikka sillä niin mustat on
Silmät, nenä ja suu,
Hän on mieheksi miehuuton,
Ken sitä kammoksuu.

Vaikka sapeli puinen sen
Lapsia heristää,
Kuitenkin heistä jokainen
Hänen luoksensa jää.

Yksi hänell' on sentään työ,
Parantaa jonka vois:
Lähtee, kun saapuu lämmin yö,
Jäähyväisittä pois.

JOULULEIKKI.

HENKILÖT:

MAIJA, 8 vuotias.
KALLE, 11 vuotias.
JOULU-UKKO.
INTIAANI.
KIINALAINEN.
NEEKERI.

Apulaisia tarpeen mukaan ihmeiden tekemistä varten.

(Vierassali. Perällä pöytä ja sen ääressä pari tuolia; nurkassa pesukaappi ja sen yläpuolella pe.li. Ovi oikealle ja toinen vasemmalle; jälkimmäisen luona tuoli. Muita huonekaluja voi asettaa sen mukaan kuin niitä on saatavissa. Keskellä lattiaa on puoleksi koristeltu joulukuusi, johon Maija ja Kalle parhaillaan asettelevat koristuksia ja makeisia.)

MAIJA. Katsos, Kalle, miten kauniin omenan joulukuusi saapi! Asetetaanpas se tähän etupuolelle, noin, niin saa sekin nähdä joulupukin. (Viittaa oikealle.) Niin, tästä ovestahan se pukki on tullut joka vuosi; kai se nytkin pitää tapansa.

KALLE. Sittenpä hän nähdään tunnin päästä.

MAIJA. Tunnin päästä! Voi, miten pitkä aika vielä! Ja miten se kuitenkin on lyhyt!

KALLE. Mutta katso, kuusi onkin jo valmis.

MAIJA. Kas, miten yhteen aikaan saimme työmme valmiiksi! Viimeinen konvehti on minullakin käsissä.

KALLE. Se on sitten suoritettu se työ. Ja aika kauniiksi olemme kuusen saaneetkin. Mitähän pukki tuumii, kun täällä tämmöisen komeuden näkee?

MAIJA. Voi, voi, kyllä pukki on niitä nähnyt tuhansia!

KALLE. Niin, onhan sillä äijällä ikää. (Astuu vähän taaksepäin ja mittalee kuusta silmillään. Osottaa sormellaan yhtä oksaa.) Tuossa vaan on tyhjä paikka; muutappas siihen lippu ylemmästä oksasta! Noin!

MAIJA (taputtaa käsiään.) Ai kuinka se on soma! Ja ajatteles miltä se näyttää sitten, kun kynttilät on sytytetty ja kultalangat kimaltelevat ja . . .

KALLE. Mutta siihen on melkein tunti vielä.

MAIJA. Eipäs! Minä tiedän! Me haemme käsille viimevuotiset joululahjamme ja asetamme ne oven-suuhun odottamaan uusia tuttavuuksia. (Katsellee ympärilleen.) Tässäpä onkin Klaara-nukkeni. Voi miten sen kasvot ovat liassa! Pitääpä laittaa ne puhtaiksi. (Menee pesukaappin luo ja kaataa vettä vatiin.) Eikö, Kalle, sinunkin jousipyssystäsi ole jänne poikki? Nyt sinun sopisi se korjata. (Alkaa pestä nukkensa kasvoja.)

KALLE. Missä lie koko jousi? (Etsii ympäri huonetta.) Tuolla on pöydän alla. Viitsiskö sen rämän vielä korjata? No, sama se. (Ryömii ottamaan jousensa, etsii sitten pöytälaatikosta lankaa ja sakset ja alkaa laittaa uutta jännettä.) Vaikka turhaahan se on, kun tänä iltana kumminkin saan uuden.

MAIJA. Niin, jos olit kiltti ja ahkera koulussa.

KALLE. Viis minä välitän koko koulusta!

MAIJA. Niin, kun et läksyjä osaa. Mutta pitää lukea niin että osaa.

KALLE (mutisten.) Ei se siitä parane, eikä minun päähäni pysty, vaikka mikä olisi.

MAIJA. Niinkö luulet? • Kyllä oppii kun tahtoo. — Mutta nyt on Klaaran pestynä, ja niin se onkin kaunis että oikein! Katsos vaan! (Viskaa nukken ylös ja ottaa sen taas ilmasta kiinni; siirtää sitten tuolin lähemmäksi ovea ja asettaa nukken siihen istumaan.) Kas niin, Klaaran, odota nyt siinä kiltisti!

KALLE. Niinkuin se sitten pääsisi paikaltaan liikkumaan! Mitä huvia saattaa olla nukkien kanssa leikkimisestä?

MAIJA. Mitäs hauskuutta sinulla sitten on jousipyssystäsi, ja onko siitä hyötyä?

KALLE. Soo, etteikö juosesta ole hyötyä? Tietäisitpä vaan, miten intiaanit niillä ampuvat. Voi, kun saisin olla intiaani!

JOULU-UKKO (on viimeisten sanojen aikana lasten huomaamatta tullut sisään vasemmalta. Hänellä on tuuhea parta ja yllään pitkä, nurin käännetty turkki, kädessä on vankka matkasauva.) Vai intiaaniksi sinä tahtoisit, veitikka! Heh, heh! No, niinhän se on tapa pienillä pojilla. (Kalle ja Maija ovat pelästyksissään hypänneet pystyyn ja tuijottavat ällistyneinä ukkoon.) Mitä te tuijotatte?

KALLE (änkyttää.) Kuka sinä sitten olet?

UKKO. Kas, kas, miten tekeytyy tietämättömäksi!

KALLE (vähän rohkeammin.) Sinäkö olet joulu-ukko?

UKKO. Sama äijä. Näytäppäs tuota joustasi! Aivan oikein, minun tekoani näkyy olevan.

KALLE. Pukkihan se viime vuonna . . .

UKKO. Pukki tai ukki, se on yksi ja sama. — Sanoitko sinä tahtovasi olla intiaani? Sanoit kyllä.

KALLE (hämillään.) En — en — minä . . .

UKKO. Vai et; no, sittenpä hän nähdään. Niin, äsken talon ohi tallustellessani kuulin, että te valittite aikaa pitkäksi. Jospa näyttäisin teille joitakuuta haltiajn temppuja?

LAPSET (yht'aikaa.) Näytä, näytä, ukko kulta!

UKKO. No niin, katsotaan nyt . . . (Kallelle.) Tahtoisit varmaan mielelläsi nähdä, minkälaisia sinun intiaanisi oikeastaan ovat. Kutsunko tänne yhden?

KALLE. Mitenkä se kävisi päinsä?

UKKO. Oh, minulle käy kaikki päinsä. — Mitä jos käskisin neekerin mukaan? Eikös Kalle maininnut jotain niistäkin?

MAIJA. Ai, niin hauskaa!

UKKO. Onko? Luulenpa, että kaupan päälle näytän teille vinosilmän kiinalaisenkin.

MAIJA. Etkö voisi näyttää samalla turkkilaisia ja eskimoita ja buureja ja . . . ?

UKKO. No, voisin kai. Mutta ei makeata mahan täyttä. Kolmessa on teille täksi illaksi ihmettelemistä.

KALLE. Anna vaan tulla yhdessä rykelmässä!

UKKO. Saadaan nähdä. Asettukaa nyt istumaan tuon pöydän ääreen! (Lapset istuvat, Maija Kallen taakse.) Minä tässä ensiksi etsin miehet käsiini. (Ottaa povestaan särmikkään lasipalasen ja katsellee sen läpi kolmelle suunnalle.) Tuolla näen Amerikan arolla punanahan kävelevän; hänet tuomme tänne. Ja — sitten täällä etelässä — eikös niitä neekereitä näykään? Ahaa, tuossapa nukkuu yksi Saharan aavikolla; hän tehköön

seuraa. Ja lopuksi idässä — vai kaakossako paremmin — näkyy keltanaama perkaavan riisivainiotansa. Siinä jo onkin kolme — aika äijiä muuten. Onko teillä liitua? (Maija etsii pöytälaatikosta ja ukko tulee ottamaan.) Nyt minä piirrän tähän lattialle kehän. Väistyypäs kuusi vähäsen tieltä! (Kuusi alkaa itsestään liikkua ja siirtyy hiljalleen oikealle.*) Kalle ja Maija katsovat hämmästyneinä toisiinsa ja kuiskailevat keskenään. Ukko piirtää ison kehän.) Kuulkaa nyt tarkasti: tämän kehän sisäpuolelle ette saa mennä ennenkuin minä käsken; muuten käy hullusti. Lupaatteko olla paikoillanne?

LAPSET. Lupaamme.

UKKO. No hyvä; voimme siis alkaa. Katsokaa nyt! (Kohottaa sauvansa ja pitää sitä suoraan eteensä ojennettuna. Jonkun aikaa äänettömyyttä. Vihdoin alkaa kuulua hiljaista ukkosen jyrinää; se kovenee yhä, ja viimein leimahtaa punainen valo kautta huoneen.**)

KALLE ja MAIJA (huudahtavat jyrinän alkaessa.) Mitä se on?

UKKO. Ukkonen vaan tuopi heitä vaunuillansa.

MAIJA (Kirkasee valon ilmestyessä.) Tulipalo!

UKKO. Eikö mitä! Revontulet vaan valaisevat ukkosen tietä.

(Intiaani, kiinalainen ja neekerit törmäävät tyh'taikkaa hurjaa vauhtia oikealta. Ukko laskee sauvansa alas, jyrinä ja valon hohde lakkaavat silmänräpäyksessä, ja kolme vastatullutta pysähtyvät samassa keskelle huonetta. Intiaanilla on sulkia hiuksissa ja sylen pituinen jousi kädessä, kiinalaisella pitkä hiuspalmikko ja neekerillä tavattoman kihara ja pörröinen musta tukka. Intiaani ja kiinalainen katselevat hölmistyneinä toisiinsa; neekerit hihkasee, hyppää ylös paukuttaa käsiään ja alkaa sitten varpaillaan kulkea ympäri huonetta; ehdittyään

*) Tämä saadaan aikaan siten, että kuusen jalkaan laitetaan lankarullista pyörät, jotka upotetaan näkymättömiin, ja johdetaan siitä (mieluummin lattianrakoa pitkin) hieno lanka jonnekin kätköön, missä joku vetää kuusen luoksensa.

**) Hyvin ukkosen jyrinän kaltainen ääni saadaan, kun joukko lapsia asettuu vierestysten seisomaan ja nopeasti koputtaa jaloillaan lattiaan. — Punainen valonhohde saadaan n. s. bengaalitikuilla; vielä paremmaksi tulee vaikutus, jos yh'taikka sytytetään punainen ja vihreä tikku ja heijastajan avulla saataan molemmat valot nopeasti vaihtelemaan. Luonnollisesti ovat kaikki nämä apulaiset kätkössä yleisöltä.

kuusen luo hän töllistää siihen suu auki, huomaa omenan ja syö sen ahneesti suutaan maiskutellen; haukkaa sitten palasen kynttilää, mutta nakkaa sen heti menemään naamaansa vääriltäen. Kaikki nämä neekerin temput tapahtuvat seuraavan keskustelun aikana. — Lapset katselevat suurin silmin tulijoita; Maija vetäytyy lähemmäksi seinää Kallen taa.)

KIINALAINEN (itseksseen.) Ah ihmettä, ah ihmettä! Äsken kävelin pellollani, omalla riisivainiollani; mistä on tullut tämä outo huone, mistä nämä ihmisenkaltaiset olennot? (Ääneen intiaanille.) Kuule, mitä nöyryin käskyläisesi anoo sinulta, sinä kastehelmi teepensaassa! Suokoon sinun suosiollisuutesi minun tietää, missä kurja ruumiini tällä hetkellä oleskelee!

INTIAANI (arvokkaasti.) En tiedä. Suuri Henki on ihmeitä tehnyt. Hetkinen sitten kulki Harmaja Kotka majansa edustalla. Nyt on maja poissa. Aro on kadonnut. Sano, valko-ihoinen poikanen, mitä maata Harmaja Kotka katselee!

KALLE (peloissaan, änkyttäen.) Mikä ha-harmaja kotka?

UKKO. Se on hänen nimensä. (Intiaanille.) Sinä olet kaukana Suomi-nimisessä maassa. Minä sinut olen tänne saattanut, ja minä sinut saatan kotiisi ennenkuin puoliyön hetki on tullut.

INTIAANI (rauhallisesti.) Se on kylliksi; Harmaja Kotka on tyytyväinen. (Asettuu istumaan lattialle ja asettaa jousen viereensä.)

KIINALAINEN. Ah, sanoitko, muukalainen, että olemme Suomessa? Ihmeellinen maa, ihmeellinen kansa! Edessäni istuu mies, jolla on siivet päässä, ja jonka kasvot, ovat punaiset kuin kuparisen teekattilani kylki. (Kääntyy katsomaan nekeriä.) Takanani — oo suuri Budda! — takanani näen mustat kasvot, mustat kuin keitetyt teelehdet. (Itseksseen.) Ja sitten sivullani seisoo karvainen kummitus, jolla on ihmisen muoto ja ihmisen ääni!

UKKO. Vai on sinusta kaikki tämä niin merkittävää? Tiedätkö, sinä olet juuri yhtä merkittävä näiden muiden silmissä.

KIINALAINEN. Ah, minun aurinkoni, kenessä ei ruma olentoni herättäisi kauhun tunteita! Kuitenkin sinä, luoduista viisain ja jaloin, saata kurja orjasi ymmärtämään, miksi hän on täällä!

UKKO. Mitä siitä huolit; minä sinut kyllä toimitan vielä tänä iltana riisiäsi popsimaan.

KIINALAINEN. Ah herrani, sinun armosi peittää minut, nälkäisen koiran, tuoksuvilla ruusunlehdillä! Salli minun suudella hienon turkkisi lievetä!

UKKO. Vielä tässä kaikkea! (Lapsille.) No, joko alatte tointua kauhustanne? Mitä? Oikeinko nauraa uskallatte? Mikäs niin huvittaakaan? Nuo Kiinan pojan kohteliaisuudetko?

MAIJA. Kaikki, kaikki! Ne ovat niin hullun näköisiä nuo miehet! Ja puhuvatkin niin . . . niin hullusti.

UKKO. Yhtä hullulta kaikuu meidän puheemme kiinalaisen korvissa. Mitäs pidätte neekeristä? Se vaari on vasta unesta herännyt ja on vieläkin hieman unenpöpperössä.

KALLE. Se nyt on mokominta, mitä olen eläissäni nähnyt! Huomasitko, Maija, miten se söi sinun omenasi?

MAIJA. Kyllä, kyllä! Ei nyt omena saanutkaan nähdä pukkia.

KALLE. Sai maar! Etkö muista, mitä ukko äsken — Mutta kas nyt, kas nyt! Aika poika tuo neekeri! (Neekeri on tällä välin taas lähtenyt liikkeelle, irvistelty muutaman kerran katsojille ja suu auki katsellut näyttämöllä olijoita. Kiinalaisen luo ehdittyään hän on tarttunut tämän palmikkoon, käännellyt sitä edestakaisin ja vihdoin kiinalaisen huomaamatta sitonut sen kiinni tuoliin.)

KIINALAINEN (joka on seisonut syvissä mietteissä ja mutissut jotakin puoliäänien itsekseen, kääntyy taas ukon puolen.) Nöyrä orjasi kysyy herraltaan — (ottaa askeleen ukkoa kohti, mutta vetää samassa palmikollaan tuolin kumoon, kirkasee kovasti ja kaatuu suoraan intiaanin niskaan. Tämä kavahtaa ylös kovin suuttuneena ja alkaa nyrkeillään pehmittää kiinalaista, joka kirkuu yhä kovemmin; vihdoin hän päästää tämän käsistään ja seisoo huohottaen keskellä huonetta. Neekeri hyppii vuoroon kummallakin jalalla, samalla lyöden käsillään polviinsa ja nauraen kimakasti: hi ha ho ho! — Maijan nukke on pudonnut tuoilta permannelle, jossa se talletaan rikki. Maija rientää nukkensa luo ja huutaa itkien:) Minun nukkeni, oma kaunis Klaarani! (Kun hän on ehtinyt viivan yli, kaappaa intiaani hänet käsivarrelleen. Samassa leimahtaa huoneeseen vihreä valo ja kovaa ukkosen jyrinää alkaa kuulua. Ukko tempaa kiireesti pöydältä sakset ja sipasee kiinalaisen palmikon poikki. Tuskin on tämä tapah-

tunut, kun intiaani, kiinalainen ja neekeri jo huimaa vauhtia syöksyvät sinne, mistä olivat tulleetkin; Maija seuraa mukana intiaanin käsivarrella. Jyrinä hiljenee vähitellen kuulumattomiin, ja valo sammuu. Kalle yrittää rientää menneiden jälkeen, mutta ei ehdi kehäänkään saakka, ennenkuin ukko asettaa keppinsä poikkipuolin hänen eteensä ja huudahtaa kiireesti:) Älä mene rajan yli, kuuletko!

KALLE (itkien.) Maija, Maija. (Koettaa yhä juosta Maijan jälkeen.)

UKKO. Ole nyt järkevä ja hillitse vähän itseäsi! Istu tähän tuolille — noin! — niin saamme puhella asiasta. Maija parka, hän kumminkin meni kehän sisälle, vaikka minä kielsin!

KALLE (nyyhkyttäen.) Kaikki on pahan intiaanin syy. Mitä hänen tarvitsi viedä Maijaa mukanaan?

UKKO. Intiaanit ovat julmia ja kostonhimoisia; kun sinä ja sisaresi nauroitte hänelle, loukkaantui hän siitä kovasti ja kiinalainen lisäsi hänen suuttumustaan vielä. (Ottaa lasinpalasensa ja tähystelee sen läpi.) Näen sisaresi; hän istuu itkien intiaanin teltassa.

KALLE. Etkö voi käskeä ukkosta tuomaan Maijan takaisin?

UKKO. Voin kyllä, mutta silloin minun täytyy antaa joku sisaresi sijaan. Sinähän sanoit haluavasi olla intiaani; varmaan nyt mielelläsi lähdet vapaata elämää viettämään.

KALLE (änkyttäen.) En — — en — — minä . . .

UKKO. Miksi et? Tahdotko jättää sisaresi raa'an intiaanin pieksettäväksi?

KALLE (samoin kuin edellä.) Ei — — ei . . .

UKKO. Taasko ei? Jompikumpi sinun täytyy tehdä. Niin tee vaan pian päätöksesi! Aika kuluu, kohta voi kaikki olla myöhäistä. Kello kuusi alkaa ukkosen joululepo. Viiden minuutin kuluttua emme sitä enää voi saada liikkeelle.

KALLE (kovin hämmennyksissään.) Kyllähän minä tahtoisin, mutta . . . se lyö niin kovasti . . . uhuu! . . .

UKKO. Sisartasi? Niin niin. Joudu sentähden sitä pikemmin! — Neljä ja puoli minuuttia.

KALLE (katselee epäröiden ympärilleen, huomaa lattialla intiaanin jousen ja miettii hetkisen; hyppää sitten äkkiä pystyyn ja sanoo päätävästi:) Minä menen!

UKKO. Niinkö, poikaseni? Tuo on oikean miehen puhetta! Kyllähän sinä aina keksit jonkun keinon siellä perillä.

KALLE. Niin, minä otan tuon jousen mukaan.

UKKO. Ota vaan. Mutta ei ole enää aikaa siekailla. Astu nyt kehän sisälle, niin päästään heti lähtemään. Kas niin! Tässä on jousesi. Oletko valmis? Nyt kohotan sauvani. Sulje silmäsi, kun kuulet jyrinää! (Nostaa keppinsä; jyrinä ja valonhohde samoin kuin ensi kerrallakin.)

KALLE (huutaa.) Nyt, nyt se viepi! Hyvästi, ukko!

(Jyrinä kovenee; yht'äkkiä kiittää Maija sisään. Jyrinä ja valo lakkaavat. — Maijan kasvot ja kädet on maalattu punaisiksi. — Hetken kuluttua avaa Kalle silmänsä ja tuijottaa ensin sisarensa, sitten ukkoon.)

UKKO. No Kalle, miksi niin hämmästyneen näköinen?

KALLE (änkyttäen.) Eikö se vienytkään?

UKKO. Ei, ei, niinkuin näet. — Mutta mistäs Maija tulee?

MAIJA. Minäkö? Tässä minä olen seisonut koko ajan. Mutta mihin intiaani ja ne muut ovat kadonneet?

UKKO (naurahtaa.) Ei hän näy muistavan mitään koko matkastaan.

MAIJA. Mistä matkasta?

UKKO. Niin mistäkö? Etkö lie ollut punamultaa kaivamassa? Katso peiliin!

MAIJA (astuu peilin luo, mutta vetäytyy kohta hämmästyneenä takaperin.) Mi-mistä minä olen saanut intiaanin kasvot?

UKKO. Kyllä se lähtee pesten. Kalle saa sulle kertoa, mitä hän tietää.

KALLE. Mutta kun minä en tiedä. Miksi ei ukkonen minua vieny?

UKKO. Eihän se miten vieny, kun en minä antanut. Minä sovitin ajan niin, että ukkosen valta loppui samassa silmänräpäyksessä, kun se oli ehtinyt tuoda Maijan tänne. Sanoihan sulle äsken, että kello kuusi alkaa ukkosen joululepo.

KALLE. Ai, nyt ymmärrän!

UKKO. Olet tainnut tulla ymmärtämään paljon muutakin. Olisitko mieluummin intiaani vai neekeri?

KALLE (varmasti.) En kumpikaan. Molemmat ovat pahoja, niin pahoja.

UKKO. Vai niin on mieli muuttunut?

KALLE. Annathan sinä uuden jousen?

UKKO. Soo, palkkaako sinä pyydät äskeisestä rohkeudestasi? Ei niin saa puhua; se on hyvin

rumaa. — Vai jousen sinä tahtoisit? Ehkä saat; se riippuu pukista.

LAPSET. Sinähän se pukki oletkin!

UKKO. Niin oikein; taisin tulla sen teille ilmaiseksi. Mutta samapa se. Minun vaan täytyy jo lähteä. On vielä käytävä monessa, monessa paikassa tänä iltana. Ja vielähan minä tulen kerran tännekin — pukkina. Näkemiin, lapset!

LAPSET. Hyvästi, hyvästi, ukko kulta!

Esirippu alas.

KANTO.

JOULU-UKON SAAPAS.

inervakankaalla kahden vanhan mämmyn suojassa oli pieni punainen mökki. Siinä asuivat isä, äiti, Kaisa Liisa, Jussi ja Pekka.

Nytpä juttelen teille, mitä tapahtui eräänä elokuun päivänä, kun isä ja äiti olivat kartanon pellolla ruista leikkaamassa.

Kaisa oli juuri saanut ruispuuron kypsäksi. Lapset istuivat pöydän ääressä syömässä; kukin pisti vuo-roonsa puolusikan vatiin. Yhtäkkiä kuului ulkoa kovaa voihkinaa:

„Oi, oi, apua, apua!“

„Mitä kummaa siellä on!“ ihmettelivät lapset ja laskivat lusikkansa pöydälle. „Mennäänpä katsomaan.“

He astuivat portaille, ei näkynyt mitään. Mutta sikoläätin takaa kuului taas: „Oi, oi minua vaivaista.“

Lapset juoksivat sinne. Mitä näkivätäkään! Maassa makasi vanha harmaahapsinen, valkopartainen äijä,

O.Y.

TALVILAULU

Oi tullos tuttava talvi,
Sinä valkoinen, vilpoinen!
Ja tuiskuta tunteisiini
Lumiluontosi hiljainen!

Kuin syksyn lentävä lehti
On elämä inehmon:
Se aikansa kauniisti loistaa,
Mut kerran kiihtuva on...

En suvea liioin suosii,
Se Suomessa köyhä niin on.
Ja kevät on kaihoja täynnä,
Ja syksy niin suojaton.

Vaaan talvipä mulle on mieluin,
Kun hangilla hiihdellä saan;
Mun henkeni silloin on hilpein
Ja voimani parhaillaan!

Ilmari Calamnius.

ähkien ja vaikeroiden. Vaatteet olivat repaleina ja likaiset, parta revittynä ja toinen saapas poissa.

„Ohoh, ukko rukka“, säälivät lapset „mikä sinua vaivaa, ja kuinka olet tänne joutunut?“

Lapset huomattuaan näkyi ukon naamassa kesken tuskia lempeä hymy. Hän kysyi:

„Ettekö, lapsukaiset, minua tunne? Olenhan joulu-ukko, vaikkakin nyt näin kurjassa tilassa.“

„Vai joulu-ukko“, ihmettelivät lapset „olemme kyllä kuulleet sinusta puhuttavan, vaikka et koskaan ole

meillä käynyt. Mutta astu tupaan lepäämään. Varmaan on joku sinulle pahaa tehnyt."

Näin puhellen tarttuivat Jussi ja Pekka jouluukon käsivarsiin ja taluttivat hänet hellävaraa tupaan. Kaisa Liisa oli sillaikaa juossut edeltä vuodetta pöyhistelemään. Noutipa vielä puhtaana raitinkin aitasta. Läähättäen vaipui ukko olkivuoteelle. Kaisa Liisa toi kylmää vettä kaivosta ja pesi hänen kasvonsa. „Etkö ole nälissäsi, ukko rukka?“ kysyi hän. „Olemme kyllä jo syöneet puuropadan tyhjiin, mutta voisihan tehdä sinulle mustikkapöperöä.“

Yks kaks hän jo siitä valmistikin ukolle niin herkullisen mustikkapöperön, ettei kukaan koko maailmassa ollut sellaista ennen syönyt. Joulukukko söi syömistään, kylläpä näki, että se hänellekin maistui. Syötyään pöperön viimeiseen marjaan asti, pyyhkäsi hän suutaan ja alkoi jutella:

„Varmaankin ihmettelette, kuinka tällaiseen tilaan olen joutunut. Kuulkaahan. Asun Jouluvuoressa, synkän korven syvyydessä. Siellä valmistan kaikki hevoset, nuket, kuvakirjat, laivat ja muut tavarat, jotka sitten jouluaattona vien lapsille. Näin kesäaikana olen väsynyt joulujuoksujen jälkeen ja nukun usein päivät pitkät rotkossani. Sentähden olenkin nyt näin suureen häpeään ja onnettomuuteen joutunut.“ Näin sanoessaan nyyhkytti jouluukko. Kaksi suurta kyynelpisaraa vieräi hänen poskilleen.

„Mutta kerronpa vielä. Niinkuin voitte arvata, en mihinkään ennättäisi jouluaattona, ellei minulla olisi mainiot saappaani. Ne sitten saappaat ovatkin! Yhden kerran vain loikkaan ja samassa tuokiassa olen seitsemän peninkulman päässä. Siksi niitä suojaankin kuin silmäterääni, en edes nukkuessani jaloistani riisu. Mutta nyt on toinen saappaani poissa. Äskes juuri makasin sikeässä unessa rotkoni suulla. Aurinko paistaa heloitti niin herttaisesti, etten maltanut sisällä nukkua, vaan paneuduin pitkälleni hongan juurelle. Kuinkas kävi! Siinä nukkuessani hiipi ilkeä Metsähiisi, ainainen vihamieheni ja kadehtijani, luokseni. Jo kauan oli hän halunnut saappaitani voidakseen paremmin ilkitöitään harjoittaa. Ja nyt tuo ilkiö vetäsi jalastani toisen saappaan, hiljaa, varovasti. Onneksi sattui ystävällinen varis heittiön tuumat huomaamaan. Se alkoi voimainsa takaa vaakkua, ja minä heräsin juuri, kun Metsähiisi oli toista saapasta kiskomassa. Mutta hän ei tahtonut hellittää, ja siinä syntyi tulinen tappelu. Metsähiisi oli minua väke-

vämpi ja monta kahakkaa kokenut. Minä taas olen rauhan mies, ystävällinen joulu-ukko vain. Siksi täytyi minun kiireesti paeta, kantojen ja kivien yli. Tuon tuostakin kompastuin, oksat raastoivat pitkää partaani, vaatteeni repeytyivät pensaikossa ja väsyneenä vaivuin viimein maahan, josta minut löysitte. Mutta Metsähiisi ei uskaltanut tulla näin lähelle, hän näet kovasti pelkää koiria.

„Voi joulu-ukko rukkaa“, sääliittelivät lapset.

Mutta joulu-ukko painoi kädet kasvoilleen ja itki haikeasti.

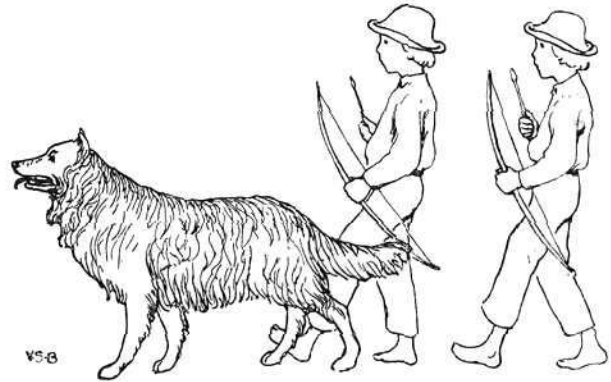
„Se enin surettaa“, nyyhki hän „etten enää voi viedä lapsille joululahjoja. Yhdellä saappaalla en pääse liikkumaan. Eikä ole koko maailmassa ainoatakaan suutaria, joka toiset sellaiset saappaat laatii.“

Pekka ja Jussi katsoivat toisiinsa, kovasti heitä jouluukon suru sääliitti.

„Älä itke, ukko kulta“, virkkoivat he. „Me memme Metsähiideltä saappaasi hakemaan. Kyllä me hänet opetamme toisen omaa ottamaan. Musti, tule mukaan.“

Jouluukon naama kirkastui.

„Ihanko totta?“ kysyi hän. „Mutta jos tuo ilkiö tekee teille pahaa. Ette usko, kuinka häijynilkinen hän on.“

„Ole huoleti, kyllä suoriomme“, vakuuttivat pojat, ottivat nuolipyssynsä ja läksivät Mustin kanssa matkaan. Kaisa Liisa jäi tupaan jouluukon kanssa.

Pojat astuivat nummen poikki, kulkivat, kulkivat. Saapuivat synkkään kuusimetsään. Siellä oli hiljaista ja pimeää. Metsot pyristelivät risukossa, ja pieni ketunpoika tirkisti vekkulisilmillään kiven varjosta. Kuusten takaa häämöitti korkea harmaa kallio. Ja yht'äkkiä alkoi Musti vimmatusti haukkua. Sen selkärkarvat nousivat pystyyn ja niska oli köyryssä. Heti arvasivat lapset, kuka läheisyydessä oli.

He tarttuivat lujasti jousipyssyynsä. Samassa liivahtikin heidän ohitsensa ruma peikko, punasilmäinen, koukkunokkainen ja takkutukkainen, oikea kuvatus. Mustin suusta pääsi vihainen vingahdus. Se ryntäsi peikon jälestä, mutta tämä oli joutuisampi. Juuri kuin Musti terävillä hampaillaan tavoitti peikon tupsuhäntään, katosi se näkymättömiin kallion seinään.

Siinä nyt oltiin! Turhaan raapi Musti kypälänsä verin kalliiseenään, turhaan katselivat pojat ovea tai aukkoa Metsähiiden asuntoon. Kallion sisästä kuului vain kimakka pilkkanauru.

Mitäs tehdä! Nolona laski Musti hännän koipien väliin, ja pojat kääntyivät allapäin pahoilla mielin kotia kohti. Silloin kuului metsästä: tik, tik, tik. Kirjava tikka siinä puun runkoa nakutti.

Jussin ja Pekan nähtyään se taukosi työstään, virkahtaen:

„Hyvää päivää, minne matka?“

Pojat juttelivat asiansa. Tikka nosti oikean jalan etukynnet nokalleen ja alkoi tuumia.

„Hm, hm, on tämä pulma. Tunnen joulu-ukon. Hän on aina ollut ystävällinen poikasilleni. Tiedän Metsähiidenkin. Vai on tuo lurjus joulu-ukolta saappaan vienyt.“ Ja tikka vaipui syviin mietteisiin. Viimein se kirkasi: „Ahaa, jopa keksin kun keksinkin! Kuulkaapa. Nyt minä lennän Metsähiiden asunnolle. Kyllä aina jostain raosta pääsen sisään pujahtamaan. Sinne kerran päästyäni, on minulla omat tuumani. Mutta te vartioikaa kallion luona.“

Tikka lehahti lentoon, pojat läksivät jälestä kulkemaan, Musti yhä kintereillä. Metsähiiden kalliolle jouduttuaan lenteli tikka sinne tänne. Viimein keksi se pikkuriikkisen savureiän kalliuseinän kylässä. Se painoi päänsä reikään ja kuunteli. „Hyvä tulee“ — kuiskasi se. „Odottakaa nyt täällä. Metsähiisi nukkuu.“

Näin sanoen se pyrähti savutorvesta sisään. Luolassansa loikoi Metsähiisi pitkällään maassa karhuntaaljalla. Kalliuseinällä aivan Metsähiiden yläpuolella riippui joulu-ukon saapas. Metsähiisi sen sinne oli ripustanut, ettei kukaan pääsisi sitä ottamaan. Mutta tikka ei kauan arvellut. Se lensi suoraa päätä saappaan sisään ja piiloutui terään.

Kotvasen aikaa kuorsattuaan heräsi Metsähiisi, hieroi punaisia silmiään ja kohosi haukotellen.

„Pitäpä minun taas lähteä joulu-ukkoa takaa-ajamaan“, virkkoi se. — „Vedänpä sentään ensin saappaan jalkaani koetteeksi. Kyllä silloin pulskat päivät koittaa, kun saan toisenkin saappaan.“

Se otti saappaan seinältä ja alkoi sitä riemusta irtävään jalkaansa vetää. Mutta tikka piti varansa ja hakkasi sitä samassa jalkopohjaan aikalailta.

„Ai, ai!“ älähti Metsähiisi, „mikä se oli?“ Veti

sentään saapasta yhä jalkaansa. Tikka hakkasi kovemmin.

Metsähiisi kiljahti ja hyppäsi pystyyn. Tikka vain hakkaamistaan hakkasi. Peikon jalassa tuskin oli eheää paikkaa.

„Kirottu saapas, senkin noitatöppönen!“ Hiisi sieppasi saappaan jalastaan ja lyöä lämähytti nyrkillään kalliuseinää. Se aukeni. Metsähiisi heitti saappaan ulos marjamättäille. Samassa sulkeutui kalliuseinä taas. Metsähiisi jäi luolaansa veristä jalkaansa voivottelemaan. Mutta Jussi ja Pekka tarttuivat ilohuudoin saappaaseen ja nostivat ovelan tikan kätköstään.

„Hah, hah haa“, nauroi tikka höyheniään pöyhistäen. „Hah, hah haa“, nauroivat Jussi, Pekka ja Mustikin. — „Sepä oli typerä Metsähiisi. Oikein parasta lajia.“

Sitten kiittivät pojat tikkaa avusta.

„Ei kestä kiittää“ — vastasi tämä. „Mutta jos silloin tällöin kannatte toukkia lahonneen hirren nenään pihamaallanne, olen hyvin kiitollinen. Poikani näet ovat sellaisia ahmattia, etten tahdo saada ruokaa riittämään.“

Jussi ja Pekka lupasivat tämän tehdä. Sitten he juosta vilistivät kotiin saapas kainalossa. — Joulu-ukko hymyili leveästi, kun näki saappaansa. Hän ei tietänyt, kuinka lapsia kiittää. Heti hän veti saappaan jalkaansa ja kuunteli naurusuin poikien kertomusta tikan kepposesta ja Metsähiiden typeryydestä.

Sitten heitti se hellät jäähyväiset lapsille.

„Kyllä vielä tavataan“ — virkkoi se oversa, veitikkamaisesti silmiään iskien. Oikasi sitten polvensa ja huiskis — silmänräpäyksessä veivät saappaat sen kauas, näkymättömiin. — Avosuin töllistelivät lapset portailta mokomaa menoa. —

Aika kului. Syksy meni menojaan ja joulunaatto oli käsissä. Mökin lattialle oli olkia levitetty. Isä luki virsikirjaa pöydän päässä ja äiti hämmensi puuroa. Lapset istuivat ristissä käsin joulupahnoilla.

„Olisipa kaunista kerran nähdä joulukuusta“, puhuivat he hiljaa toisilleen. „Entä miltähän tuntuisi saada joululahjoja. Eipä muista joulu-ukko tänäkään jouluna meitä.“

Samassa kuului ulkoa jalkain kapsetta. Ovi aukeni, ja joulu-ukon punainen naama pilkisti sisään.

„Rauhallista joulua ja kiitos viimeisestä.“ — Hän nosti pienen vihannan kuusen keskelle lattiaa. Ja

sekös joulukuusi! Voitte arvata, ettei se huonoimpia ollut, koska joulu-ukko itse sen oli koristanut. Vielä heitti joulu-ukko tupaan aika suuren käärön. „Hyvästi!“ — huusi hän sitten ja meni.

Mutta pirtissäkö riemu nousi, kun joulu-ukon käärö avattiin. Voi ihmettä, mitä kaikkea sieltä ilmestyi! Äidille pehmoinen villahuivi, isälle ihkasen uusi nahkalakki, Jussille terävä puukko ja satukirja, Pekalle — voi kummaa! — pitkät joustavat sukset, vasta tervatut sekä nahkarukkaset. Entä Kaisa

Liisalle! Kuulkaapa — mitä sievin pikku patanen, joka vallan itsestään, ilman tulta, takalla kiehui ja porisi. Lopuksi vielä lämpöiset kintaat. Mutta ei Mustikaan lahjatta jäänyt. Kaiken päätteeksi ilmestyi sillekin pulska paistettu lihamakkara.

Eipä niin iloista jouluaattoa oltu pirtissä ennen vietetty. Kuusi valaisi kirkkaasti, joulupuuro nostettiin pöydälle, ja Musti liehutti häntäänsä lihamakkara hampaissa. Ja kun yö joutui, kävivät kaikki nukkumaan.

ANNI SWAN.

VÄINÖN KIRJE ERONNEELLE TOVERILLE.

RAKAS TOVERI!

Kiiitos kirjeestäsi! Se ilahutti minua enemmän kuin mikään muu sen jälkeen kuin sinä meidän koulustamme erosit. Kuinka hauskoja hetkiä me vietimme yhdessä! Kun sinun kanssasi leikin puutarhassa, tuntui kuin päivä olisi paistanut kirkkaamin puiden oksien välitse ja linnut kauniimmin laulaneet pihlajan ja tuomen latvassa. Ja yhteiset metsässä kävelymme! Niitä en koskaan unhoita.

Minä olen kuullut puhuttavan kahdesta valkohapsisesta vanhuksesta, jotka ensimmäisistä kouluvuosista asti ovat rakastaneet ja aina muistaneet toisiansa. Eiköhän meistäkin sellaisia vanhuksia tule? Minä näet luulen, että hyvä Jumala antaa meidän kummankin elää hyvin kauan.

Minä en koskaan unhotta, mitä sinä kerran sanoit minulle. Me istuimme kivellä ahon laidassa ja edessämme seisoi korkea kuusi. Sinä sanoit: „kuusi on hyvin korkea. Sininen taivas on vielä korkeammalla. Mutta vieläkin korkeammalle pitää ihmishengen nousta, päästäkseen Jumalan kotiin.“ — Pääseekö se niin korkealle? kysyin minä. Sinä sanoit: „pääsee“. Sinun silmäsi välkähti silloin niin kirkkaasti. Ja minusta tuntui kuin minun henkeäni olisi silloin tempaistu lähemmäksi tuota puhdasta korkeutta.

Täällä on kyllä paljon tovereita. Mutta kun iltasilla ajattelen, mitä turhia juttuja he minulle päivän kuluessa ovat jutelleet, niin minua surettaa. Enemmän suren sitä, että olen itsekin puhellut sopimattomia sanoja heidän kanssaan. Nykyiset kumppanini eivät taida rakastaa minua. Eiväthän he tahdo minua parantaa vaan pahentaa huonoilla puheillansa. Enkä tiedä tokko minäkään heitä rakastan. Enhän minäkään ole ollut heille hyvänä esimerkkinä. Voi, rakas toveri! Me puhumme niin harvoin hyvistä asioista. Kun sinä menit, ei ole minulla kumppania, joka sanoisi mitään Jumalan korkeasta taivaasta.

Eräänä päivänä kulki leikkikenttämme ohi vanha liikkaava mummo. Minä käydä lönytkin hänen jälestään matkien häntä. Kumppanini riemastuivat siitä. Se pisti kipeästi sydämeeni. Huomasin äkkiä, että olin tehnyt väärin, ja toiset iloitsivat siitä. Niin et olisi sinä tehnyt. Sinun nuhteleva silmäsi olisi katsonut minuun surullisesti. Tuntuu kun näkisin sen nytkin edessäni. Mutta minä olen katunut tekoani ja koetan olla

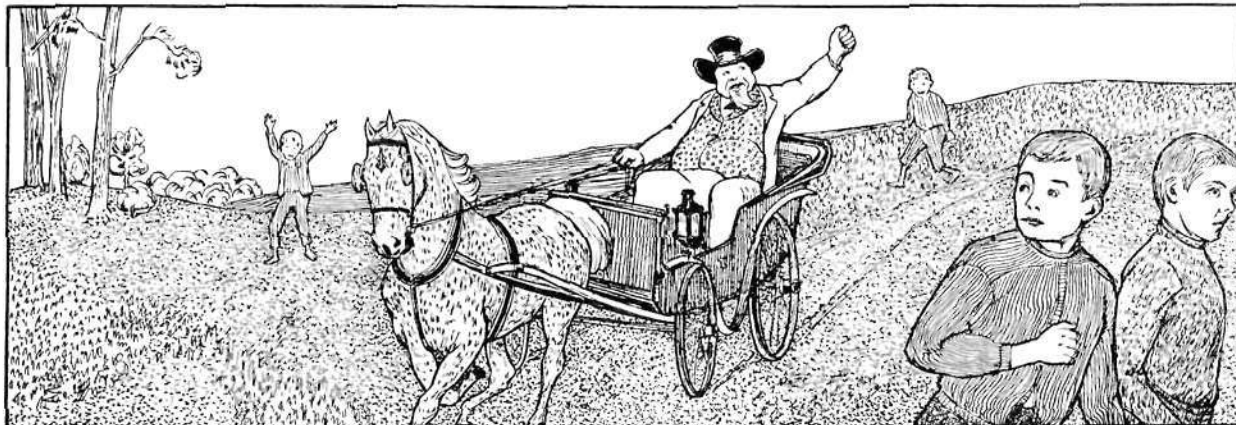

vasta parempi. Sinun seurasasi tulin minä paremmaksi. Pelkään, että toiset pahenevat minun seurassani.

Yrjö Wiekille sanoin kerran hiljaa, että kadun matkineeni vanhaa mummoa. Hän nauroi minulle ja kertoi sanani toisille pojille. Nekin minua pilkkasivat. Niin et olisi sinä tehnyt. Mitä sinulle sanon kahden kesken, sen sinä uskollisesti salaisuutena säilytät. Jos se on hyvää, iloitsit siitä. Jos se on pahaa, varoitat minua. Sinä tiedät, että meidän pitää puolustaa toisiamme, jos joku meistä pahaa puhuu. Mutta emmehän voi huonoa toveria puolustaa. Meidän siis pitää ohjata häntä hyvään, että tiedämme hänet hyväksi, sanoivatpa muut mitä hyvänsä.

Kirjeeni on tullut niin totiseksi. Toivottavasti et siitä pahastu. Osaammehan me olla iloisiakin. Jos meillä on hyvää omatunto, ei kukaan voi olla meitä onnellisempi. Meitä valvoo kaikkivaltiaan Isän hella silmä, ympärillämme on hänen kaunis maailmansa, ja elämä tarjoaa meille pian tilaisuutta tehdä työtä ihmisten hyödyksi, Jumalamme ja Vapahtajamme kunniaksi.

Kirjoita taas toverillesi Väinölle.

YHTEINEN VAARA.

auvan aikaa oli Möllerin Kimo ollut kyläkunnan poikien harmina.

Ainoa leikkikenttä, joka oli vapaa kaikesta liikkeestä ja jossa pojat häiritsemättömässä rauhassa olivat kisojaan pitäneet, uhkasi joutua nyt maailman jalkoihin. Ei siinä enää, kuten ennen, huoletta tohtinut elostella, vaan aina piti jonkun pitää silmällä, milloin Kimo taas oli Anttilan nurkan takaa kentälle tulossa. Ja sitten oli taas kaikki järjestys rikki ja leikki keskeytetty, vieläpä kenttäkin epäkuntoon saatettu. . .

Ei ollut vielä varsin monta vuotta kulunut siitä, kun Mölleri pussi selässä oli ensi kerran kylään tullut. Siinä oli kaikki hänen omaisuutensa, siinä pussissa. Huonosti puhua solkkasi, tuskin juuri ymmärrettävästi. Anttilaan ensin oli yösjän saanut.

Mutta jonkun ajan kuluttua tiedettiin jo kylässä kertoa, että Mölleri ostaa kaikki ohrat isänniltä, rakentaa tehtaan Oinasmäen vainiolle ja antaa työtä köyhille kyläläisille.

Ja pian puheet toteutuivatkin.

Mölleri rupesi rakentamaan pitkää rakennusta. Se tuli toisesta päästä kaksinkertaiseksi, ja pitkä musta savupiippu kohosi korkealle ilmaan. Kun rakennus oli valmis, naulattiin sen seinään pitkä musta lauta, jossa oli suuria valkeita kirjaimia. Kylän pojat lukivat siitä sanan „Oluttedas.“

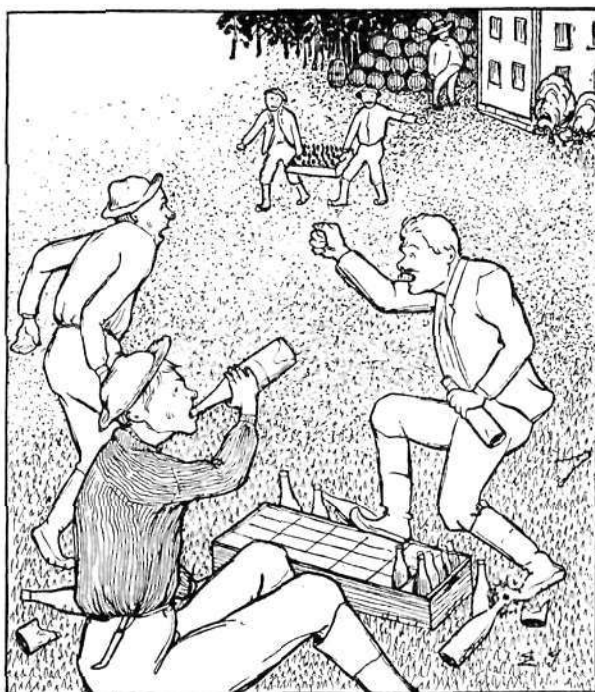
Mikä on oluttedas?, kysyivät keskenään pojat. Mutta ei kukaan tiennyt selittää sitä.

Mölleri osti talollisilta kaikki ohrat velaksi ja antoi alussa uutta juomaansa kaupanpäälliseksi. Mutta sittekuin juoma oli tullut tunnetuksi, maksoi hän ohrista hyvän hinnan joko rahassa tai oluessa. Ennenkuin uuteen juomaan totuttiin, jätti se kurkun karvaaksi ja teki silmät harmaaksi. Mutta kun se oli kylään koteutunut, haluttiin sitä erittäin ahneesti. Moni möi tai vaihtoi ohransa olueen niin tarkkaan, että taloon ei tahtonut jäädä ohrasia puurojauhojakaan. Saihan sitä kotipanoista olutta samasta ohramäärästä

enemmän kuin tehtaan olutta, mutta eihän nyt emännillä ollut vaivoja, ja miesväki joi uutta juomaa paljoa halukkaammin.

Näin kului muutamia vuosia. Mölleri rikastui, osti taloja ja hevosia, määräsi kunnan ja kirkon asiat ja oli ystävä ja tervetullut koko pitäjässä. Paikkakunnan olot muuttuivat, mutta sitä luultiin kehityksen vaatimaksi.

Eräänä kesänä kulki kylän joessa ensimmäinen tukkilautta. Tukkipojat pysähtyivät kylään ja kävivät hyvin ahkerasti oluttehtaalla. Illalla syntyi kylänmiesten kanssa tappelu joen äyräällä, jossa eräs kylän pahin tappelija ja oluenjuoja Tappura-Vekki kuoli. Tukkilaisen kanki oli sattunut häneen liian lujasti.

Silloin olivat pojat nähneet, miten nimismies Takkala ajoi kylään ja meni Möllerille, jossa hän oli alkanut käydä ahkerasti. Poliisitutkinnossa havaittiin Vekin kaatuneen teräväkulmaiseen kiveen ja kuolleen sen johdosta. Vaan että tukkilaiset vasta pysyisivät paremmin alallaan, muutti kylään siltavouti asumaan. Mies parka oli kuitenkin hyvin sairas, että usein saatettiin Mölleriltä kotiin taluttamalla.

Pikku pojat eivät paljon kylän asioista piitaneet. Mutta kun Möller veti oikotien tehtaaltaan vasta valmistuneelle rautatieasemalle kisakentän läpi, joutuivat he monesti tuumimaan, mitä varten heidän vapauttaan oli häiritetty ja mitä kylässä asiasta tuumittiin.

„Tässähän on alati vaarassa joutua tuon Kimo ruojan jalkoihin“ sanoi Patamäen poika Pekka, kun täytyi kisoilta väistyä Kimon tieltä.

„Kyllä meidän käy kerran yhtä nolosti kuin Tap-pura-Vekinkin, että kannetaan tästä Möllerin tähden vielä hautaan“, lisäsi Kujalan Kustaa.

„Eihän hullummin käy kuin Pitkän-Suutarin, joka panttasi lestinsä ja höstinsä Möllerin olutkauppaan, että sai 5 pulloa olutta. Nyt miesparka ei kykene työhön, kun ei ole lestiä eikä höstiä“, tiesi Syrjän Poku.

Paljon muutakin tiesivät pojat kertoa siinä kentällä istuessaan.

Rokkilan nuori isäntä ja setä olivat juhannusaatto-iltana lähteneet kalaan ja ottivat korin olutta mukaansa. Mutta kun he olivat sitä janoonsa kyllin juoneet, nukahtivat he venheeseensä. Mäki-Matti oli sen huomannut, souti heidän veneensä nuotta-talaaseen kirkon rantaan ja kietoi nuotan veneen ympärille. Juhannusaamuna, huomenkellon soidessa, heräsivät miehet ja luulivat jo tuomiokellon soivan. Ja sitä suurempi oli heidän kauhunsä, kun luulivat olevansa pahan hengen verkkoon kiedottuina.

Rekilän Juha oli kerran käynyt Möllerillä, mutta sieltä palattuun ei miehellä ollut kykyä ohjata hevostaan, vaan oli se poikennut peltotielle, vei Juhan lantakasalle ja kaatoi sinne. Kun hän siellä heräsi, oli hevonen poissa ja Juho parka itse kauniissa siivossa.

Ison Tolvanan leski-emäntä oli joulunaattona leiponut ja piika kirjunnut. Möller oli tapansa mukaan lähettänyt emännälle korin olutta jouluksi. Mutta ohranjyvä oli mennytkin emännän silmään, ja huomaamattaan oli hän pannut hiivan, jonka aikoi taikinaan, piian kirnuun. Mutta siitä kävi kirnu ylivuotavaksi ja valui lattialle suureksi lammikoksi. Kun emäntä meni takaisin pirttiin liukastui hän ja kaatui piimään; jouluvoista ei tullut sillä kerralla mitään. „Kuivi kokoon kuin Tolvanan jouluvoit“, pilkattiin sitten kylällä.

Sekalainen kuului olevan kylän elämä. Mutta pojille oli Kimo kuitenkin vaarallisin. Nyt palasi Kimo takaisin asemalta vetäen suuria jymiseviä vankkureja.

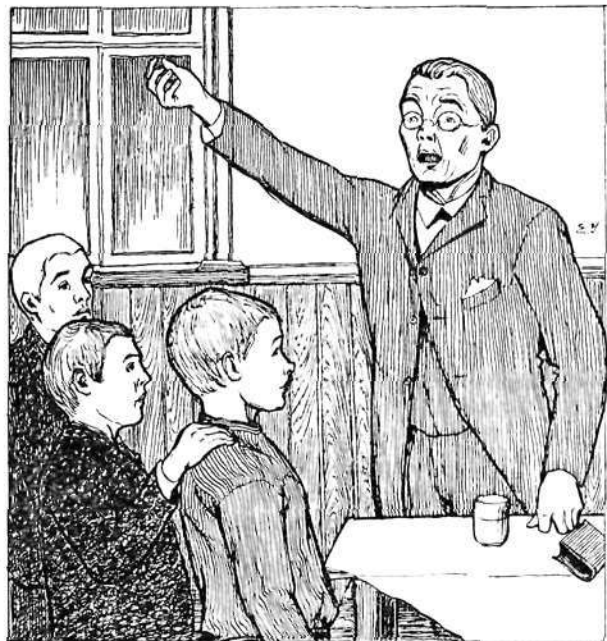
Koetettiin siinä keksiä sotajuontia Möllerä ja hänen Kimoaan vastaan, ja keksittiinhän niitä, mutta ei uskallettu panna toimeen. Sillä siltavouti oli Möllerin ystävä, ja pojat tiesivät, että Kimo oli vankkureineen seisonut nimismies Takkalan ja itsepä pappilankin

pihassa kirkonkylässä. Ja tämä seikka pelotti poikia. Ei ollut viisasta hankkia itselleen sellaisia mahtavia vihamiehiä. Poikain hyvät tuumaat jäivät odottamaan suotuisampia aikoja toteutuakseen.

*

Eräänä päivänä, syksyvuorokalla kesää, oli kaikki kylän lapset kutsuttu kirkon kansakoululle, jonne sitten oikein miehissä mentiin. Uusi opettaja oli kutsunut naapurikylästäkin väkeä lasten iltamaan.

Kun aluksi oli veisattu lastenvirsi ja pidetty rukous, puhui opettaja lapsille yhteisestä vaarasta, joka paikkakunnalla vaanii kaikkia ihmisiä, jopa lapsiakin. Silloin katsahivat pojat toisiinsa ja ajattelivat: tarkoittaakohan hän Möllerin Kimoa, josta heillä oli ollut haittaa, ja alkoivat tarkkaavammin kuunnella. Opettaja puhui alkoholista, joka on tappavaa myrkyä, vaikka ihmiset eivät sitä vielä tiedä. Tätä myrkyä on viinissä ja oluessa, mutta viinassa sitä on hyvin paljon. Sitten tiesi hän kertoa, kuinka viiniä valmistetaan ja miten siihen syntyy myrkyaine, alkoholi. Mutta kun opettaja rupesi puhumaan, miten ohrista, joita kasvaa meidänkin pelloillamme ja joista tulee niin hyvää leipää, puuroa ja velliä, ensin valmistetaan maltaita ja niistä keitetään olutta, jossa ei ole enää paljoa ravintoainetta, vaan sen sijaan alkoholi-myrkyä, käsittivät pojat asian hyvin; sillä olihan heidänkin kylässään sellainen myrkytehdas. Möller ja hänen mustaksi käynyt tehtaansa oli poikain mielestä kamala vieras ja myrkyttäjä paikkakunnalla. Varsinkin, kun muistivat, mitä haittaa se oli tuottanut kylälle, tuntui heistä inhoittavalta, että olutta niin suurella mielihyvällä nautittiin kylässä. — Kun opettaja oli vielä lapsille puhunut, että heistä Suomenmaa toivoo vapauttajaa alkoholimyrkyä kahleista, heistä, jotka ovat vielä siitä vapaat ja saattavat siis kasvaa raittiiksi nuorukaisiksi ja miehiksi, oli poikain sydän-alassa tuntunut jotakin hyvää, innostuttavaa.

— Älkää ennen, kuin kaikki viina ja oluttehtaat ovat hävitetyt, lakatko siitä siunausta tuottavasta työstä, johon nyt teitä kehoitan ryhtymään, raittiustyöstä — oli opettaja lopuksi sanonut, ja pojat olivat sydämessään päättäneet noudattaa opettajan kehoitusta.

Kun iltama päättyi ja laulettiin erojaislaulu yhdestä sydäimestä ja suusta, niin silloin oli hehku ja innostus niin suuri, kuin nuorukaisiksi varttuville lapsille yksin voi olla.

Kun sitten kisakentälle kokoonnuttiin, ei enää Kimoa yksin pahana pidetty, vaan yhteinen vaara oli Möllerin oluttehdas ja sen tuotteet.

Sitä mukaa kuin pojat miehistyivät, vakaantuivat he raittiusasiassa ja heissä vahvistui se päätös, että oluttehdas on saatava pois kylästä. Päätös toteutui,

kun yhteisillä ponnistuksilla saatiin syntymään uusi olutlaki, joka murti Möllerin oluttehtaan vaikutuksen. Oluttulva loppui kylästä. Siten taukosi myöskin juominen paikkakunnan nuorison keskuudessa.

Yhteinen vaara oli siis voitettu; mutta sen oli vaikuttanut ennen lapsena tehty päätös kirkonkylän kansakoulun iltamassa. „Vähät voimat suuria aikaan saa, kun on intoa, innostusta.“

Kuka kelpo Suomen poikanen tai tyttönen ei tahtoisi olla mukana jalossa raittiustyössä?

„Näin nuoriso kun kohoaa,
Niin nousee Suomenmaa.
Kun nuoret suurta uskaltaa,
Niin Suomi kukoistaa.“

K. V. H.

KUNNIALLINEN TOIMI.

Eräs viinatehtailija oli kuullut usein sanottavan, että hänen toimensa on huono ja moitittava. Hän valmistaa ainetta, josta monen kodin onnettomuus on saanut alkunsa, jonka tähden moni lapsi on joutunut kurjuuteen, moni äiti saanut kyyneleissä uida. Tällainen puhe oli suututtanut viinatehtailijaa, mutta samalla tehnyt hänet hieman rauhattomaksi. Kerran hän päätti mennä kuuluisan saarnamiehen luo puhdistamaan itseään väärästä syytöksestä.

— Enhän minä, sanoi hän saarnamiehelle, kehtään juomaan kehoita. Minä ostan viljat puhtaalla

rahalla. Ja kun minä siitä väkijuomaa valmistan ja sitten sitä myyn, harjoitan vain luvallista elinkeinoa. Eikö minua siis ole väärin syytetty?

— Kaikkien toimiemme, vastasi saarnaaja, pitää tarkoittaa Jumalan kunniaa ja ihmisten parasta. Jos te, herra tehtailija, voitte joka aamu polvilleenne laskeutuen vilpittömästi rukoilla, että Jumala antaisi sen viinan, jonka te päivän kuluessa valmistatte ja myytte, edistää ihmisten onnea, silloin teidän ammatinne on hyvä ja kunniallinen.

Viinatehtailija poistui äänetönnä.

Lapsen elämästä.

Hei nyt hauskaa tätä
Lapsen elämätä!
Isän kotona
Kasvan iloiten,
Äidin helmassa
Ainun unehen.
Onkos kellä toista
Eloa sen moista!

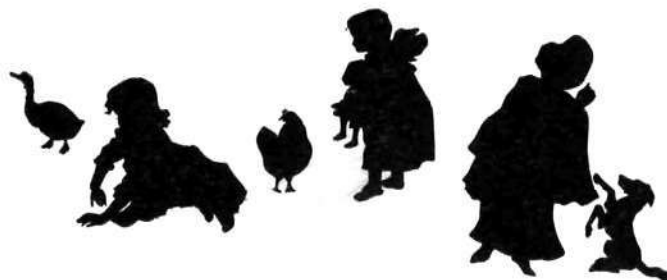
Kasvan suuremmaksi,
Tulen viisabaksi.
Isä kaunihin
Antaa aapisen,
Silloin työtäkkin
Alkaa minullen.
Äiti neuvoo iitä, aata,
Ettei laiskotella saata.

Sitte joulun tullen
Hapiskukko mulle
Ähkeruudesta
Antaa palkinnon,
Joulupukkina
Tulee talohon,
Kuvat, kirjat kantaa,
Monet lahjat antaa.

Koska luku luistaa,
Hakkoset voim muistaa,
Silloin koulubun
Kohta mennä saan
Opin tarjotun
Omaks' ottamaan.
Siellä tieto varttuu,
Taito, kyky karttuu.

Koulun ahkeralla
Päättän opinnalla.
Ryhdyn toimintaan
Täysi-ikäisen,
Työhön uutterraan
Isän rinnallen.
Niin mä opin näytän,
Kaikki oikein käytän.

Hapo D.

Aurinko paistaa.

(Piirileikki.)

S. Lithenius.

1) Au - - - rin - ko pais - taa sei - so - en ain, Maa si - tä vauh - dil - la kier - - - tää,
3) Päi - - - vä nyt ui - nuu, päät - ty - vi työ, Lap - set nyt huo - let - ta huis - - - kaa,

Kuu pie - ni löis - taa hii - pi - en vain, Ym - pä - ri maa - ta se rien -
Kuu - - - si jo kuk - kii, pak - ka - nen lyö: „Jou - lu on tul - lut“, ne kuis -

Fine.
tä. 2) Ai - - - na ja Lai - - na ja Mai - ja pien, Hei, len - nä ke - vein sii - - - vin,
kaa.

Pii - - - ri - hin pyö - - - ri - en nyt sun vien, Oi, en - nä rie - mu - - mie - - - - lin.
D. C. al Fine.

PIIRILEIKKI.

Lapset, seisoen paikoillaan, muodostavat avaran piirin, joka kuvaa avaruutta. Suurin lapsista seisoo piirin keskellä aurinkona pitäen molemmat kätensä kaarena päänsä yli. Joku keskikokoinen lapsi on olevinaan maa. Hän pyörii hyvin vikkelästi itsensä ympäri ja samalla vastapäivään aurinkona olevan lapsen ympäri. Kolmas, ehkä pienin lapsista, kiertää joutuisasti sivuaskelilla varpaillaan maata esittävään lapsen päin. — Ensimmäistä säejaksoa on laulettava kahdesti, että maa ehtii kiertää kerran auringon ympäri.

Toista säejaksoa laulettaessa ottavat piirin sisällä olevat lapset kukin kokoisensa parin itsellensä ympärillä seisovista lapsista ja pyörivät niiden kanssa säejakson loppuun.

Kolmatta säejaksoa laulettaessa kulkevat kaikki lapset piirissä ympäri sivu-hyppyaskelilla käsikkäin.

Leikkiä uudistettaessa esittävät aurinkoa, maata ja kuuta ne lapset, jotka pääsivät piirin sisälle toista säejaksoa laulettaessa.

